pzazz

Eindelijk

MITCH VAN LANDEGHEM / CARINE VAN BRUGGEN

God en de goochelaar

Pieter T'Jonck
Gezien op 17 september 2021

Monty , Antwerpen
In het kader van Love at First Sight #6

Het verschil tussen iemand van 70 en iemand van 30 jaar oud? De ene vindt de betekenis van het leven misschien nog bij de Bijbel, de andere haalt de mosterd bij Harry Potter. Een aanzienlijk verschil in obediëntie, maar uiteindelijk gaat het er toch steeds weer om hoe je omgaat met de hopeloze eenzaamheid die het lot is van de mens. Dat is, in een notendop, waar 'Eindelijk' van Mitch Van Landeghem en Carine Van Bruggen over gaat. Met een lange omweg van 4000 km.

19 SEPTEMBER 2021

Terwijl het publiek de zaal betreedt klinkt vaag op de achtergrond 'Goodbye stranger' van Supertramp, een hit uit 1979. Toen 'foute' fm radio muziek, nu ook 'fout' omwille van het thema: een muzikant die vrolijk wegloopt van elk nachtelijk liefje dat hij opscharrelt.

Plots hoor je de stem van Mitch Van Landeghem die een 'Eddy-Demarez-tje' doet: hij zit te kletsen in zijn loge, maar beseft niet dat de micro open staat. 'Stel je voor dat een acteur zegt dat God bestaat en dan scheurt het dak open en komt er een engel binnen'. Hij gaat daar half serieus op door met Carine Van Bruggen, tot die zegt 'We gaan beginnen'.

Valse start? Natuurlijk niet. Het is een weerkerende strategie in de voorstelling: aanwijzingen en thematische sleutels verstoppen in een bijzin of als een verspreking voorstellen, zonder duiding. Zo duurt het behoorlijk lang voor je weet waar de spelers -al zie je Van Bruggen dan maar af en toe in een flits passeren- op aansturen: een reflectie over het verschil tussen 'geloven, tegen beter weten in' en 'twijfelen' of 'weten'. Valt daarover wel te praten?

Een mooi voorbeeld is dit. Mitch Van Landeghem verschijnt in hagelwitte broek en vest, en begint op badinerende toon over de reden waarom we in die zaal zitten. Om te zien hoe een acteur belachelijk veel tekst van buiten leerde? Want dit is dus een solo. Net zoals zijn eerste solo, 'The blind wolf', over zijn ontmoeting met een wolf die hem de weg versperde. Het ging in dat stuk over de eenzaamheid van de acteur, verklapt hij. Zoals alle 'eerste stukken' blijkbaar gaan over de eigen leefwereld van de acteur, vervolgt hij. Verzint hij dit? Ik weet het niet, maar het thema eenzaamheid is zo wel aangestipt.

Het thema God en geloof stelt hij even terloops aan de orde, als een anekdote over het ontstaan van deze voorstelling. Kultuurfaktorij Monty zou een *call* gelanceerd hebben voor een stuk over de impact van Harry Potter op een hele generatie. Van Landeghem ging daarop in. Hij wou het hebben over een gesprek tussen Potter en oppertovenaar Perkamentus. Harry vraagt zich af of toverkunsten echt effect hebben of dat ze zich alleen maar in zijn hoofd afspelen. Perkamentus antwoordt gevat: 'Het is niet omdat het in je hoofd gebeurt dat het niet echt is'. Dat zou ook het antwoord kunnen zijn van een 'verlichte' gelovige op de vraag of hij nu werkelijk denkt dat die poespas rond God 'waar' is.

Van Landeghem plaatst je echter ook voor raadsels. Zelfs al voordat hij voor het eerst 'live' zijn mond opent. Hij voert traag en minutieus een curieuze

bewegingsfrase op, die lijkt op Tai Chi, tot je merkt dat hij een boogschutter uitbeeldt. Ze zal nog heel vaak terugkeren. Waarom? Op dat moment niet te achterhalen. En wat doet die basketbal daar op het podium?

Maar goed, dan volgt dus een verhaal, dat de speler zo spannend mogelijk wil houden. Dat is zijn plicht, vindt hij althans. *Quod non*, want zijn verhaal begint als een romannetje over een *coup de foudre* (we zitten hier dan ook op 'Love at first sight') tussen hem en een meisje dat onder haar truitje een kruisje draagt, en inderdaad ook zeer gelovig is -of wil zijn. Ze vertrekken samen, dankzij het geld van de Monty, naar de Verenigde Staten voor een *roadtrip* van Las Vegas naar New York. 4000 km in een kaduke Hyundai. De plot die volgt bestaat grotendeels uit hun gesprekken in de auto. Die draaien voortdurend rond haar geloof in God en zijn pogingen om dat te begrijpen.

Die teksten zijn bijzonder raak geschreven. De onbeholpen en o zo clichématig 'respectvolle' manier waarop van Landeghem de kwestie van het geloof ter sprake brengt wordt trefzeker geschetst in zinnen als: 'Ik vind dat wel moedig van jou'. Terwijl je hem bijna hoort denken: 'Wat een onzin'. En daarachter ook: 'Zo komt er van vrijen niet veel in huis'.

Even later viel ik wel zowat van verbazing uit mijn stoel als de speler zonder verpinken het Hooglied van Salomo uit het Oud Testament begint te reciteren, zonder de bron te vermelden. Ik kan me inbeelden dat je er niets van begrijpt als je de tekst niet kent: 'tanden als witte schapen', het klinkt niet echt als een compliment zonder de context. Maar het houdt wel steek, wat plots komt een nieuw thema binnen. Dat Hooglied gaat immers door voor een verheerlijking van de liefde tussen man en vrouw als een voorafbeelding van de liefde tussen God en Mens.

Liefde tussen man en vrouw als een voorafbeelding van liefde tussen God en Mens

Een van de losse draden van de voorstelling, het deuntje van Supertramp, komt nu plots weer bovendrijven als een omkering van de inhoud van het Hooglied. Van Landeghem leest het als een spiritueel verhaal: de mens neemt afscheid van God om zijn eigen weg te gaan. Iets wat in de USA in de jaren 1970 bevrijdend zou gewerkt hebben (wat ik overigens betwijfel). Waarop zijn gelovig liefje droogjes opmerkt dat het volgens haar gaat over het afscheid na een *one-night stand*. Daarna springt Van Landeghem weer over op het Hooglied, deze keer met Van Bruggen als zijn 'echo' of souffleur.

Verwijzingen blijven zo over elkaar buitelen. Ook de film 'The Truman show' (1998) over een man die in een volstrekt fictieve wereld leeft komt voorbij, net als een verhaal over Jakob die God verslaat in een tweegevecht. Het onwrikbare geloof van de vrouw krijgt daar een interessante nuance: geloven blijkt voor haar zoiets als een optie waar je voor kiest, een gevecht dat je aangaat of een deur die je kan binnen- of buitengaan. Het gaat erover hoe je jezelf definieert, maar ook hoe je je een gemeenschap voorstelt, zelfs al is die dan volkomen fictief, en verlost ze de mens niet noodzakelijk uit zijn of haar eenzaamheid.

Precies op dat moment neemt de fictie het over in het verhaal van Van Landeghem. In een bitterzoete scène beeldt hij zich in dat hij samen met zijn vriendin van de baan raakt, en hoe ze elkaar op dat moment innig omarmden. Of was het andersom: ze omarmden elkaar innig toen ze voor de dood kozen. Het blijft in het midden hangen, omdat het verhaal ons plots niet meer bereikt via de

acteur, maar via een radiobericht over dit vreemde ongeval. Deze scènes zijn erg suggestief verbeeld: je hoort Van Landeghem enkel via een microfoon, terwijl oranje lichten die aan en uit gaan een snelweg of een wegversperring na een ongeluk suggereren)

Maar het is allemaal inbeelding, want het duo arriveert behouden in New York. Daar kibbelen ze over de vraag of het niet al te 'gemakkelijk' is om God in te roepen voor al wat goed of slecht afloopt. De discussie krijgt een bijna theologische, erg interessante wending. Van Landeghem gaat plots in de schoenen van de vrouw staan. In die rol bedenkt hij een intrigerende constructie. God zou zoiets zijn als een uitvergroting van de mens zelf. De mens wil achter een voorman, een gids aanlopen, al beneemt die hem dan wel uitzicht, in ruil voor veiligheid. Alleen, die gids is niets anders dan een projectie van die bange mens. Daar ben je wel even mee zoet.

Maar nog is het niet gedaan. Een magisch-realistische scène is het toetje. Een goochelaar vraagt Van Landeghem daarin of hij zich wel eens de vraag stelde waarom er een woord als geloven zou bestaan, als we voldoende hadden aan twijfelen of weten. Geloven als een tussengebied, waar we niet weten, noch twijfelen, maar aspireren (of met een duur woord: syncretisme). Naar iets dat ons verlost van onszelf misschien? Waarna God toch even tussenkomt, in de persoon van Van Bruggen. Maar dat moet je zelf maar gaan zien.

Je ziet: de tekst neemt veel scherpe bochten, en is doorspekt met verwijzingen en complexe gedachten. Van Landeghem brengt het echter alsof hij hele dagen over niets anders nadenkt. Wat in zekere zin zo is natuurlijk, want ook toneel gaat over een werkelijkheid waar we in willen geloven, maar die zich hoogstens voor de helft op het podium, en voor de andere helft in ons hoofd afspeelt. Hij laat echter ook meer dan eens blijken dat zo'n geloof staat of valt met de kwaliteit en de techniek van de speler. Hijzelf speelt het bijvoorbeeld moeiteloos klaar om tegelijk bloedserieus te spelen en te knipogen naar de kijker, als een echte verleider. Vandaar wellicht ook die goochelaar op het einde: wat is een acteur anders dan iemand die goochelt met de aandacht en het geloof van de toeschouwer?

Geweldig dus? Ja, maar het mocht af en toe wat efficiënter en gerichter lopen. Niet alle goochelgestes renderen evenveel. Het kan aan mij liggen, maar de betekenis van de pantomime van de boogschutter ontging me toch. Een soort religieuze Eros? Wie weet. Die basketbal op et podium werd voor mij ook nooit meer dan een *gimmick*. USA = basketbal. De 'deus ex machina' van Van Bruggen op het einde is ook nogal voorspelbaar. Maar dat neemt niet weg dat 'Eindelijk' veel meer is dan anderhalf uur lol trappen over God, geloof en fictie. De argumenten en gedachten zijn behoorlijk subtiel en blijven ook hangen.

Rest de vraag: waar slaat die titel, 'Eindelijk', nu op? Uiteraard: dit stuk speelt 'eindelijk', na anderhalf jaar corona blokkering. Maar er is meer. Het zou volgens Van Landeghem het eerste woord van Adam geweest zijn, toen hij Eva zag (fout, althans volgens de Statenbijbel), of het eerste woord dat Van Landeghems vriendin sprak toen hij haar mee vroeg op reis (fictie), of het eerste woord van zijn grootmoeder na een te lange autorit (misschien wel waar). Of gewoon: het woord dat we zo vaak zo graag zouden willen zeggen als we het eens raken met onszelf en de wereld, maar dat helaas haast nooit toepasselijk lijkt.

Ook dit nog: die relatie tussen Van Landeghem en zijn gelovige vriendin liep op niets uit. Misschien ook fictie?